

Leopold Kretzenbacher, *Mystische Einhornjagd. Deutsche und slawische Bild- und Wortzeugnisse zu einem geistlichen Sinnbild-Gefüge*, Bayerische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse, Sitzungsberichte, Jahrgang 1978, Heft 6, München 1978, 104 str. + 16 tabla.

Komparativna studija Leopolda Kretzenbachera o motivu mističnog lova na jednoroga nastala je kao rezultat terenskog istraživanja pa obuhvaća primjere likovnog, djelomično i usmenoga književnog oblikovanja motiva lova na jednoroga. Studijom su obuhvaćene pojave na širokom području od Koruške do Makedonije.

Iscrpnim analizama likovnoga i simbolskog značenja svih elemenata scena lova, kako je ono realizirano u pučkom slikarstvu, priloženo je šesnaest zanimljivih reprodukcija. Posebno poglavlje autor posvećuje slovenskoj adventskoj pjesmi **Jäger na logo šraja** u svjetlu mističnog lova na jednoroga.

Studija sadrži u bilješkama bogatu literaturu koja ukazuje na složenost takva komparativnog istraživanja koje zahtijeva i potvrđuje veliku erudiciju autora studije.

Svojom neobičnošću, i kao simbol čestitosti, jednorog je trajno privlačio pažnju pa mu se trag nalazi i u hrvatskoj pučkoj književnosti 19. stoljeća. Kalendari koji su donosili opise raznih životinja, koje su uvijek po nečemu morale biti neobične i izuzetne, nisu mimoišli jednoroga, pa o njemu piše »Novi i Stari Kalendar Slavonski« za 1848. godinu (tiskan u Osijeku): **Iz kraljevstva živinah. Jednorogi. Unicornis.**

Na stoljetnom putu od usmenog i pučkoga književnog stvaralaštva i likovnih svjedočanstava jednorog je »izronio« u — nadrealizmu, nalazimo ga na slikama nadrealista kao dokaz neprekinute niti erotskoga i fantastičnoga u stvaralačkoj imaginaciji.

Divna Zečević

Sravnitel'nyj ukazatel' sjužetov. Vostočnoslavjanskaja skazka, Sostaviteli: L. G. Barag, I. P. Berezovskij, K. P. Kabašnikov, N. V. Novikov, Otvetstvennyj redaktor K. V. Čistov, AN SSSR, Institut etnografii im. N. N. Mikluho-Maklaja, izd. »Nauka«, Leningrad 1979, 438 str.

Katalog tipova istočnoslavenskih (ruskih, ukrajinskih i bjeloruskih) narodnih pripovijedaka, izrađen prema sistemu Aarne-Thompsona, značajan je znanstveni pothvat i odsada nezaobilazan u tematskom istraživanju usmene proze.

Ovom temeljnom djelu prethodilo je nekoliko dosadašnjih parcijalnih kataloga istočnoslavenskih pripovijedaka, koji su mnogo pripomogli njegovoj izradi. Spomenut ćemo kataloge ruskih pripovijedaka — onaj N. P. Andrejeva (1929) i Proppova, koji je dodan trotomnom izdanju Afanasjeva (1957), zatim rukopisni Andrejevljev katalog ukrajinskih pripovijedaka, te dva bjeloruska: L. R. (= L. G.) Baraga (1978) i K. P. Kabašnikaya (= Kabašnikova, 1978).

U iscrpnom (nepotpisanom) uvodu osmišljeno su i dokumentirano izložene tri grupe problema: 1. dosadašnje klasifikacije pripovijedaka, njihove prednosti i nedostaci, posebice u Aarne-Thompsonovu katalogu; 2. poredbena analiza pripovjedačkog repertoara triju istočnoslavenskih naroda i njihovih oblika kontaminacija sižeâ; 3. pitanja vezana uz način redigiranja ovoga kataloga.

Autori su se opravdano odlučili za Aarne-Thomsonov sistem podjele pripovijedaka zbog njegove provjere praktične upotrebljivosti i uobičajene međunarodne primjene, ali su podjednako opravdano iznijeli i njegovu teorijsku neutemeljenost, a i neke praktične nedostatke.

Katalog, kako je rečeno u uvodu, čini istodobno tri nacionalna i prvi pokušaj regionalnoga kataloga. Ta dvojnost prikazivanja riješena je na taj način da se uz svaki tip pripovijetke redom ali odvojeno navode ruske, ukrajinske i bjeloruske varijante. O opsežnosti obuhvaćene gra-

de svjedoči podatak iz uvoda da broj publiciranih istočnoslavenskih pripovijedaka — a u katalog su uključene upravo one, bez rukopisnih tekstova — iznosi oko deset tisuća.

Sadržaji pojedinih tipova formulirani su u ovom katalogu na temelju formulacijâ Andrejeva, Proppa i Aarne-Thompsona, s naglaskom na osobitostima istočnoslavenskih pripovijedaka. Tipovi i dodatni podtipovi, kojih nema u Aarne-Thompsona, vidljivo su obilježeni crticama i zvjezdicama; imaju i uputu na adekvatne sižee u katalozima Andrejeva i Krzyżanowskoga (kada im se brojevi ne podudaraju).

Knjizi su dodani ovi prilozi: kon-taminacije sižea i motiva koje su tradicionalne u istočnoslavenskim pripovijetkama; konkordancijska tabela brojeva u katalozima Aarne-Thompsona i Andrejeva; bibliografski pregled studija o istočnoslavenskim pripovijetkama; popis katalogâ i kataloške građe o sižei-ma pripovijedaka i srodnih pripovjedâ-čkih žanrova (međunarodna literatura); geografski pregled varijanata navedenih u katalogu.

Katalog obuhvaća i građu iz nekih etnički nedefiniranih zbirki s mješovitih i graničnih područja. Jesu li postupci bili u tom pogledu uvijek ispravni, procijenit će stručnjaci koji tu građu bolje poznaju.

Na kraju jedna zamjerka i jedna želja: Aarne-Thompsonov katalog tipova pripovijedaka dosljedno se citira kao Thompsonov, što činjenično nije točno, ne slaže se s međunarodnom praksom, a uz to i zbu-njuje jer Thompsonu samome pripada drugi katalog: katalog motiva. Treba poželjeti da se ovaj katalog prevede i na koji od zapadnih jezika. U predgovoru su s razlogom primijećeni propusti i nedosljednosti Aarne-Thompsonova kataloga u predočavanju slavenskih pripovijedaka. Prijevod bi umnogome pridonio ispravljanju takvih propusta.

Maja Bošković-Stulli

Enzyklopädie des Märchens, Handwörterbuch zur historischen und vergleichenden Erzählforschung, hrsg. von Kurt Ranke zusammen mit Hermann Bausinger, Wolfgang Brückner, Max Lüthi, Lutz Röhrich und Rudolf Schenda, Band 1/Lieferungen 1—5, Band 2/Lieferungen 1—5, Verlag Walter de Gruyter, Berlin—New York 1975—1979.

Pred nama su prvi rezultati jednog zamašnog i značajnog posla koji u organiziranom obliku traje već sedam godina, a ipak ni izdaleka nije završen. Radi se o dva cjelovita sve-ska **Enciklopedije pripovijetke**, priručnika za historijsko i poredbeno istraživanje pripovjedalaštva. Prema sadašnjoj zamisli priručnik bi u cjelini trebao brojati dvanaest svezaka sa po pet »dostava«, pri čemu bi svaki svezak imao oko 700 stranica. Planirano je objavljivanje po tri »dostave« godišnje, kojima bi se s vremena na vrijeme pridruživale obnove i dopune prethodnih svezaka. Od tih posebnih izdanja sastavit će se na kraju trinaesti svezak. O opsegu posla dovoljno svjedoči podatak da **Enciklopedija** predstavlja rezultate jednoipostoljetnog istraživanja i okuplja oko 3600 suradnika između stručnjaka cijeloga svijeta. Kako vele izdavači i urednici, »pripovjedalaštvo se danas može istraživati samo interdisciplinarno i u svjetskim relacijama«. To ih je uostalom nagnalo da odustanu od nadovezivanja na prošle pokušaje i da cijeli posao poduzmu iz početka.

Već je iz podnaslova vidljivo da se koncepcija zasniva na historijskom i poredbenom pristupu narodnoj pripovijetki. Narodna se pripovijetka poima široko, u tradiciji koju su utemeljila braća Grimm i koja je zatim preuzeta i u Aarne-Thompsonov katalog. »Jedan od bitnih ciljeva EM«, pišu urednici u proslavu, »jest da se usporede stanja usmeno i pisano predavanog pripovjedalaštva iz različitih etničkih područja te da se pokaže njihova historijska, socijalna, psihička i religijska pozadina. Osim toga treba da se slijede putovi posredovanja